

Myötätuulta Merimaskussa

I/2002

Julkaisija:
Merimaskuseura r.y.

Toimituskunta:
Terttu Kraemer,
Maarit Lineri

Taitto/
Sivunvalmistus:
Multilevelmarketing
K&M,
Maarit Lineri

Painopaikka:
Kirjapaino Printteri,
Raisio

ISSN 1238 - 108X

Seuran puheenjohtaja:
Martti Mäkilä,
p. 4369 682

Sihteeri ja rah. hoitaja:
Terttu Kraemer,
p. 040-716 4808

Kannen kuva:
"Kirkonkylän lossiranta
1915"

Mennyt mielessä - tulevaisuus hanskassa?

.....

"Mennyttä aikaa muistelen niin mielelleni vielä" aloittaa J. L. Runebergin Vänrikki Stool tarinointinsa yhdestä maamme historian käännteentekevistä ajanjaksoista. Vähemmän mieluista oli Lootin vaimon kokemus taakseen katsomisesta. Suolapatsaaksi jäähmettyminen kirveltää varmasti uteliasta naisihmistä.

.....

Menneeseen mahtuu paljon niin hyvää kuin pahaakin. Ihmisluonnon taipumus kääntää myönteiset asiat päällimmäisiksi panee näkemään esi-isämme elämän peräti ruusuisena, vaikka joukkoon mahtuu paljon huonoa, jopa viheliäistä. Paljon riippuu myös tarkastelukulmasta. Amerikan löytäminen oli eurooppalaisen mittapuun mukaan suuri saavutus ja sankariteko. Inkoille se merkitsi maailmanloppua.

.....

Nykyihmisellä on käytössään muisti, joka tallentaa tietoa yhä vain kauempaa menneisyydestä. Vanhaa viisautta voi likipitäen jokainen käyttää tietämyspiirinsä rakennusaineena ilman vaivalloista uudestikokemista.

.....

Näin luulisi olevan, vaan kun ei ole. Uutuuden viehäytys, tehokkuuden tarve ja edullisuuden välttämättömyys heittävät helposti kokemuksen arvottomana hylkätavarana menemään. Karvaat muistutukset saadaan ennemmin tai, mikä pahinta, myöhemmin, jolloin tapattuneet vahingot ovat usein korjaamattomia.

.....

Ympäristömme ilman, maan ja veden tilassa ovat jo pitkään soineet varoittavat hälytyskellot. Huolimatta siitä, että tekninen kehitys jatkuvasti avartaa toimintamahdollisuuksiamme, itse elinpiirimme supistuu supistumistaan. Pääsemme kyllä kuubun, mutta Itämeressä ei kohta voi enää uida. Juomakelpoista vettä ja saastumatonta maaperää kasvun pohjaksi on aina vaan vähemmän. Kiellettyä on kohta enemmän kuin sallittua.

.....

Tuntuu ihmeelliseltä, että tällaiseen tilanteeseen on jouduttu. Ihmeelliseltä siksi, että seuraukset ovat olleet näköpiirissä jo tekemiseen ryhdyttäessä. Ihmeellistä se on myös siksi, että tämänkaltaista tekemistä tapahtuu jatkuvasti.

.....

Asenekentässämme lienee eräänlainen mittakaavavirhe. Taaksepäin katsottuna koettut asiat vaikuttavat kaukaisilta pikkuaseikoilta uusiin suuriin suunnitelmiin suhteutettuna. Ajantajumme lienee myös tänä tietokoneaikakautena kärsinyt vaurioita. Päättelen äärellä hiiren hipelöinti vie hetkessä uuteen aikaan ja virheen tullen palauttaa kaiken ennalleen – myös hetkessä. Ympäristömme, tämä maailmamme, on liikkeissään huomattavasti hitaampi, hetki siellä on harvemmin yhden ihmisen aikana havaittavissa.

Martti Mäkilä

Heikki Uusitalo In memoriam

Kauneus on ajatonta ja rajatonta. Sitä on luonnossa, sitä on kaikessa luodussa niin vanhassa kuin uudessa. Sen voi kohdata sekä arjessa, että juhlassa kunhan vain on näkemisen halua ja ymmärrystä.

Käytännön toimijana Heikki Uusitalo ehti monelle taholle. Edellä kirjoitettujen sanojen hengessä tapahtui arkityön ohella laaja taiteen, kirjallisuuden ja muiden esinekoelmien täydentäminen ja hoito. Kotiseututyöhön seuramme johtokunnassa hän paneutui koko monipuolisen asiantuntemuksensa voimalla edesauttaen monien tapahtumien onnistunutta toteuttamista.

Mies, joka halusi nähdä kaikessa kaunista ja iloista, on nyt poissa. Vaikea sairaus mursi hänet 4.12.2001. Muisto miehestä elää edelleen kaikessa aikaansaadussa – missä on Heikin puumerkki.

Kunnioituksemme Heikin muistolle.

Keskus... Onko Merimasku vapaa?

Maarit Lineri

Läppä putoaa auki ja paljastaa numeron. Tottuneesti Maire otttaa keskuspöydästä käteensä aina pareittain olevista puikoista vasemman puoleisen puikon ja yhdistää sen läpän numeroa vastaavaan reikään keskustauluun, sitten hän ottaa luurin käteensä ja vastaa: ”Merimasku”. Sieltä pyydetään yhdistämään puhelu. Maire ottaa saman parin oikeanpuoleisen puikon käteensä ja yhdistää sen pyydetyn talon numeroa vastaavaan reikään. Sen jälkeen hän tarttuu puikkoparia vastaavaan soitto/kuunteluvipuun ja työntää sitä itsestään pois päin ja saa näin puhelimen soimaan yhdistetyssä numerossa. Maire kuuntelee kunnes talossa vastataan ja sulkee luurin. Puhelun loputtua samalle puikkoparille ja soittoivulle kuuluvan alaläpän tulisi aueta, mutta se ei taaskaan näytä toimivan, sillä puhelu tuntuu kestävän kovin kauan. Mairen on pakko ottaa luuri jälleen käteensä, vetää vivusta itseensä päin ja kysyy: ”Puhutaanko?”. Emännät tuntuvat olevan niin keskittyneitä omiin juttuihinsa, että eivät edes kuule keskuksen kysymystä, joten Maire sulkee nopeasti luurin ja jää odottelemaan puhelun loppumista. Lisää puheluja on tulossa, mutta koska linjoja on niin kovin rajoitetusti, täytyy jokaista puhelua muistaa seurata, etteivät linjat ole turhaan varattuja. Lopulta puhelu loppuu ja alaläppä loksauttaa auki. Maire sulkee läpän ja irrottaa puikot taulusta.

Edellä kuvattu on tietysti vain kuvitteellinen tapahtuma Merimaskun keskuksessa. Keskuspöytä Kollolan tuvassa ja Maire Junninen ovat kuitenkin todellisuutta. Kollolan tuvassa ei Maire koskaan keskustusta hoitanut, sillä Anna Tuominen oli alusta asti

Merimaskun ensimmäisen keskuksen hoitajana aina siihen asti, kun se siirrettiin Horjan kylään.

Kollolan tuvan nurkassa, siinä paikassa, missä keskus on aikoinaan ollut on jo muutamia vuosia seissyt hyvin sekavan puhelinpuhavyhdin keskellä huonokuntoinen Lierannan vanha keskuspöytä. Viime syksynä Leo Salonen ilmoitti Merimasku-Seuran suureksi iloksi olevansa halukas kunnostamaan pöydän. Tarjous otet-

Maire Junninen tutun ompelukoneensa äressä vierellään apulainen. Takana näkyy Kollolasta tuodun pöydän korvannut yli sata numeroinen keskuspöytä.

tiin suorastaan riemulla vastaan. Talven aikana Leo on tehnyt lähes romuna olleelle keskuspöydälle ihmeitä, ja nyt voimmekin esitellä sitä mielihyvin. Mutta miten esitellä kojetta, mistä kukaan meistä ei tiennyt, miten se aikoinaan on toiminut. Tähän pulmaan saimme avun Merimaskun entiseltä keskuksenhoitajalta, Maire Junniselta.

Ei tullut ompelijaa – tuli keskuksen hoitaja

Maire on kotoisin rajan taa jääneestä Karjalasta, tarkemmin Seiskarin saarelta. Jo pienestä tytöstä hänellä oli haaveena tulla joskus ompelijaksi. Niinpä Maire lähti Eurajoelle ompeluoppiin, mutta se sinetöikin hänen tulevan uransa, sillä samalla paikkakunnalla hän toimi opintojen ohella myös apuna Irjanteen keskuksessa. Ompelijan ura sai jäädä odottele-

maan.

Maire vietti kesänsä opettajansa kotipaikkakunnalla Kustavissa, kun hän luki Turun Sanomista ilmoituksen, että Merimaskuun haettiin keskuksenhoitajaa. Ja niin kuin useasti nuorena tulee tehtyä, Maire päätti kokeilla onneaan ja hakea paikkaa. Ai-

kanaan sitten tuli postissa ilmoitus, että hänet oli työtodistuksen perusteella valittu 14 muun nuoren naisen joukosta. ”Valinnan suorittaneita Merimaskun Puhelinosuuskunnan johtomiehiä olivat siihen aikaan Aarno Santalahti, Oskari Luotonen, Toivo Lehtisalo, Juho Ruonamo, Martti Saarela, Johannes Merikaita ja Santeri Vismanen”, muistelee Maire.

Merimaskun 50 numeroa käsittänyt keskus oli juuri siirretty Kollolan torpasta Horjan kylään. Maire aloitti työnsä keskuksen uudessa sijaintipaikassa 1.7.1945. Keskuksen hoitajalla oli yleensä melko pieni palkka, mutta palkan lisänä oli ilmainen asunto. Keskuksen hoitajan lisäksi keskusta hoiti varsinaisen hoitajan valitsema apulainen. Molemmat asuivat puhelinkeskuksen talossa ja työt jaettiin keskenään siten, että toinen hoiti päivää ja toinen iltaa ihan oman sopimuksen mukaan. Oli varmasti hyvä järjestely, että keskuksen hoitaja sai itsenäisesti valita apulaisensa, sillä joutuihan hän tulemaan tämän kanssa toimeen samassa asunnossa ja lähes 24 tuntia vuorokaudessa. Maire laskeskelee, että apulaiset hänellä viihtyivät keskimäärin pari vuotta, jotkut pidempäänkin, mutta vuotta lyhyempää aikaa ei ollut yksikään.

Keskuksen hoito sitovaa työtä,

Keskus oli avoinna aamu seitsemästä ilta kymmeneen. Sinä aikana ei ollut lupa poistua keskuksen äärestä, vaan jommankumman oli aina päivystettävä. ”Illalla, kun mentiin nukkumaan pistettiin yökello päälle, että jos tulee joku hätäsoitto niin herää. Suurimmaksi osaksi ne hätäsoitot olivat eläinlääkärille. Harvoin joku hätäinen saattoi aamulla soitella jo ennen seitsemää, sillä yleensä kellonaikea noudatettiin. Joskus tietenkin tuli tilanteita, jolloin oli poikettava vaikkapa pihan perälle, mutta se oli tehtävä juosten mennessä. Kyllä keskus sai äkkiä kuulla, että missäs sitä oltiin, kun ei vastattu.” Maire kertoo, että hän tiesi jo soitosta, kuka on talosta puhelua ottamassa. Monilla oli

oma tapansa kiertää puhelimen kampea – joku kiersi hitaan ja laiskan soiton, toinen lyhyen ja kipakan, joku kiersi pitkään ja hartaasti, toinen saattoi vähän nykien kiertää puhelimen kampea.

Ehkä juuri tuosta jatkuvasta päivystyksestä keskuksen äärellä on suomalaisiin elokuvaan pesiytynyt varsin väärä käsitys keskustenhoitajien uteliaisuudesta puheluita kohtaan. Maire kertoo, että puhelujen kuuntelua yritettiin välttää kaikin tavoin, mutta ku-

siin puheluihin: ”Merimaskun keskus” ja oman alueen puheluihin vain: ”Keskus”. Sitten hoitajat päättivät, että miksi pitää kahta käytäntöä ja alkoivat vastata kaikkiin puheluihin vain: ”Merimasku”.

Numerot muistissa

Muutenkaan eivät Puhelinosuuskunnan johtomiehet puuttuneet keskuksen hoitoon. ”Toivo Lehtisalo kävi kerran kuussa ja toi aina meille mollemille palkat käteen.” Apulaisten

Horjan kylän keskuksen talo oli tämän näköinen, kun Maire aloitti työnsä. Talon nurkalta, puhelinpylvästä lähtee lukematon määrä lankoja Merimaskun eri puheluihin

ten alun tarinasta käy ilmi, oli joskus pakko tekniikan peittäessä kuunnella onko linja turhaan auki vai ovatko soittelijat vain kovin puheliaalla tuulella. Silloin saattoi vahingossa kuulla jotain muiden korville kuulumatonta, mutta niistä ei sopinut koskaan puhua. ”Joskus saattoi kuulla jonkin juurun kylällä ja itsellä olisi ollut oikea tieto asian korjaamiseksi, mutta ei voinut kertoa ja oikaista asiaa. Toisinaan taas oli kuullut jonkun jutun ihan muualta, mutta ei voinut kertoa sitä kellekään, kun ihmiset olisivat kuitenkin luulleet, että se on peräisin puhelun kuuntelusta. Mitään ohjeita tai määräyksiä ei asiasta ollut, se piti vain itse ymmärtää”, kertoo Maire.

Maire sai vapaasti itse valita apulaisensa ja päättää muutenkin, miten keskuksessa toimitaan. Aiemmin oli Suomessa puhelinkeskuksissa tapana vastata: ”Asemalla”, mutta silloin koiranleuat kyselivät, että milloinkas se juna lähtee. Siten siis Merimaskussa Maire aloittaessa vastattiin ulkoa tullei-

valitsemisen lisäksi myös tämän kouluttaminen oli keskuksen hoitajan tehtävä. ”Ei siinä paljoa tarvinnut opettaa, äkkiä nämä oppi ja kun kaikki talojen nimet ja numerot olivat lapulla pöydässä se oli helppoa. Ei silloin tunnettu mitään erityisiä koulutuksia. Jos tuli jotain uutta, niin kuin silloin, kun saatiin isompi 150 numeroa käsittänyt keskuspöytä, niin itse sitä opetettiin käyttämään.” Lähes poikkeuksetta puhelu tilattiin talon nimen, eikä numeron mukaan, siksi pöytä oli kiinnitetty lappu muistamisen helpottamiseksi. Tosin lappu oli tarpeen vain apulaisten vaihtuessa ja tilapäisiä apulaisia varten. ”Tilapäisiä apulaisia saatiin koulutustyöistä ja heitä tarvittiin joskus, kun teki mieli esimerkiksi Maamiesseuran talolle tanssimaan. Totta kai me halusimme mennä yhdessä, vakinainen apulainen ja minä, kun oltiin muutenkin siinä ystäviä.” Maire muistaa vieläkin kaikkien 50 numeron haltijat.

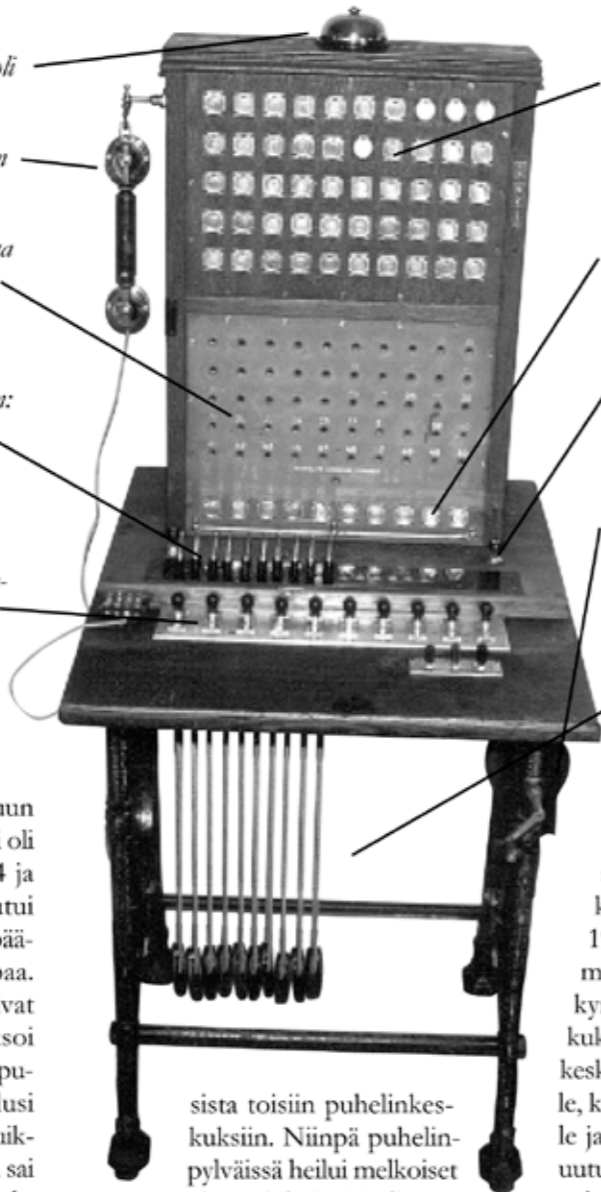
“Yökello”, joka soi, kun “yönappi” oli päällä.

Pubelinluuri roikkui koukussa taulun sivulla

Reiät, joihin puikot työnnettiin puhelua yhdistettäessä. Lämpissä ja reijissä oli taloa vastaavat numerot.

Pubelujen yhdistämiseen tarvittavat puikot, joita käytettiin aina pareittain: vasemman puoleinen sүben reikään, mistä puhelu tuli ja oikean puoleinen sүben, mihin haluttiin soittaa.

Soitto/kuunteluvivut. Eteenpäin työnnettäessä annettiin soitto ja taaksepäin vedettäessä voitiin kuunnella. Jokaista puikkoparia vastasi oma vipunsa.

Tulevan puhelun osoittavat läpät. Lämpö aukesi puhelun tullessa ja paljasti numeron.

Pubelun lopetuksen osoittamat läpät. Jokaiselle puikkoparille oli oma läppä.

“Yönappi” nostettiin ylös aina nukkumaan mennessä.

Veivi, jota käytettiin silloin, kun säbköt olivat poikkeki.

Puikkojen vastapainot.

Puhelut säiden armoilla

Naantaliin, Rymättylään ja Turkuun oli kaikkiaan vain yksi linja. Naantali oli numero 5, Rymättylä numero 14 ja Turku numero 13. Turkuun joutui puhelun tilaamaan, mutta muihin pääsi suoraan, jos vain oli linja vapaa. ”Oman osuuskunnan puhelut olivat ilmaisia, puhelimen haltija maksoi vain vuosimaksun, mutta ulkolinjapuhelut maksoivat.” Kun joku halusi puhelun Naantaliin, yhdistettiin puikko Naantalin numeroon ja soittaja sai yhteyden suoraan Naantalin keskuksen. Turkuun sitä vastoin oli hieman monimutkaisempaa soittaa. Talosta soitettiin ensin Merimaskun keskuksen ja pyydettiin johonkin turkulaiseen numeroon. Keskus ilmoitti tilaavansa puhelun ja sulki linjan, sitten hän otti yhteyden Turun keskuksen ja ilmoitti tilatun numeron, Turun keskus soitti numeroon ja ilmoitti tulevasta puhelusta, yhdisti numeron Merimaskun linjaan ja ilmoitti Merimaskulle puhelun tulosta, Merimaskun keskus ilmoitti: ”Yhdistän”, pisti puikon tilaajan numeroa vastaavaan reikään, soitti ja ilmoitti puhelun tulosta. Puhelujen yhdistäminen oli näin monimutkaista osaksi siksi, että jokaisesta puhelimesta kulki oma johtonsa keskuksen, kuten myös keskuks-

sista toisiin puhelinkeskuksiin. Niinpä puhelinpylväissä heilui melkoiset niput piuhoja. Tuulisissa saaristossa niput sekosivat usein niin, että puhelut katkesivat ja linjat menivät sekaisin. Yksi pahimmista häiriön aiheuttajista oli ukkonen. Silloin saattoivat aucta perä perää kaikki läpät taulussa, eikä voinut tietää, mikä oli puhelu ja mikä vain häiriö. Kerran Maire meni ukonilmalla vastaamaan tulevaan soittoon ja sai sellaisen tällin, että putosi tuoilta polvilleen. ”Vieläkin pelottaa ukonilmalla käyttää puhelinta”, kertoo Maire. Talvi ja lumipeite langoilla oli toinen ongelma. Jos tuli jotain vikaa, täytyi soittaa Naantalista tai Rymättylästä korjaajat. Lopulta saatiin piuhojen tilalle puhelinlinkkaapelit, mikä esti pienemmällä tuulella häiriöiden synny.

Unelma toteutuu

Kehitys kulki Merimaskussa-kin eteenpäin ja viimein koitti aika, jolloin käsivälitteinen keskus muuttui historiaksi. Keväällä 1962 Merimaskun keskus automatisoitiin. Mairen lähes kaksikymmentä vuotta kestänyt keskuksen hoitajan ura päättyi. Vanha keskuspöytä kannettiin pihan perälle, kaapelit ja piuhat kerättiin rullalle ja Merimaskua halkoivat uuden uutukaiset puhelinlinkkaapelit. Vanhat veivattavat puhelimet kävivät tarpeettomiksi ja koko Merimaskun Puhelinosuuskunta lakkautettiin ja keskuksen talo myytiin huutokaupalla. Tästä eteenpäin kaikki otetut puhelut tulivat maksullisiksi, mikä ei varmaankaan kaikkia miellyttänyt.

Mairelle alkoi uuden uran aika. Koko keskuksen hoitajan työnsä ajan hän oli siinä ohessa toiminut myös ompelijana, joten uuden uran alkaminen oli varsin helppoa. Nyt hän pääsi vihdoin siihen ammattiin, mistä oli pikkutyttöä haaveillut. Maire ryhtyi kotiompelijaksi. Maire muistelee molempia ammattejaan ja sanoo, että molemmat olivat mieluisia.

Teksti perustuu Maire Junnisen haastatteluun 30. 6.2002

Kollolan kohtalonvuosi

Markku Lehto

Merimaskun kunnan omistuksessa nykyisin oleva Kollolan torppa esiintyy rippikirjoissa jo 1820-luvulla. Torppa sijaitsee Järvensuun kylässä Taattistenjärven rannalla. Nykyiset rakennukset ajoittuvat 1800-luvun lopun ja tämän vuosisadan alkuun. Torpalla on ehtinyt asua runsaasti pitäjän vähäväkisiä näiden vuosisatojen aikana. Useimpien kohdalla elämä on kulkenut tavanomaista rataansa, mutta joukkoon mahtuu myös asukkaille erittäin synkkä vuosi.

Torpassa asui 1870-luvulta Pietari Heikinpoika Kollola perheensä kanssa. 1860-luvun pahimmat nälkävuodet olivat takana, joskaan ei elämä helppoa nytkään ollut. Se oli kuitenkin ajan oloihin nähden kohtuullista. Pietarin isännöimään perheeseen kuuluivat vaimo Vilhelmiina sekä pojat Oskar August, Frans Vilhelm sekä Juho Evert.

Meri yllättää

Vuosikymmenen vaihtuessa alkoivat tummat pilvet luoda varjojaan Kollolan ylle. Tammikuun 17 päivä 1880 kuoli yllättäen torpan nuorin poika Juho Evert. Hänen kuolinsyytään ei mainita. Samoihin aikoihin perheen vanhin poika Oskar sairastui jo tuolloinkin harvinaiseen tautiin, spitaaliin. (jos taudinmääritys oli oikea?) Varsinainen perhettä kohdannut tragedia tapahtui syksyllä 1880. Lokakuun ”kelit” merellä ovat usein yllättäviä. Tuskinpa merelle 4.10 lähteneet Vilhelmiina Kollola, Frans Kollola, Uudenkartanon renki Kalle Kustaanpoika ja kuppari-Johanna arvasivat myrskyn voimakkuutta

oikein, koska kuitenkin päättivät lähteä Järvensuun Isotalon ”reis-supaatilla” Turkuun.

Aikalainen Karl Lehtinen etsiköi päiväkirjassaan ”Surullinen tapaus”. Hän kertoo että ”kovalla ilmalla” paatti ajautui Hirssaaren lähistölle, jolloin veneeseen tulvi vettä ja lastia jouduttiin ajamaan mereen. Samalla myös matkassa olleet henkilöt joutuivat veden varaan. Kollolan poika Frans (15v.) painui ehkä uimataidottomana syvyyteen, muiden sen sijaan päästessä kyseisen saaren rantaan.

Tuoni korjaa satoa

Siellä kuitenkin Vilhelmiina Kollola ”pakahtui” kylmyyteen. Renki Kalle Kustaanpoika ja Tyrvääläinen, kiertävä kupparintöitä tekevä Johanna ”pääsivät siinä kylmän tainnoksissa ihmisten ilmoille”. Näin lokakuinen, myrskyinen meri vei Petteri Kollolalta vaimon, joka oli kuollessaan 35 vuotias sekä rippikouluikäisen Fransin. Tämä on ollut kova isku ehkä sairaalle miehelle, koska hänen oma elämänsä on päättynyt runsaan kuukauden kuluttua. Pette-

rin kuolinpäiväksi on merkitty 16.11. Aiemmin mainittu torpan toinen poika Oskar August kuoli seuraavana kesänä spitaaliin, kuten kuolleiden luettelosta ilmenee. Missä hän on lopun aikaa tautiaan sairastanut ei ole tiedossa. Näin tuoni korjasi runsaan vuoden sisällä silloiset Kollolan asukkaat. Näin voidaan perustellusti puhua Kollolan kohtalon vuosista.

Kollola, joka mainitaan olleen jo 1830-luvulta Järvensuun Isotalon torppa, oli jäänyt vaille asukkaita. Torpat olivat tuolloin yleensä rakennettu torpparien toimesta vuokramaalle. Siten vain rakennukset ja irtaimisto olivat asukkaiden omistamia. Luultavasti tilanne oli juuri tämän kaltainen Kollolassakin, koska jo saman vuoden joulukuussa pidettiin torpalla huutokauppa, jolloin myytiin ”huoneet sekä irtain”. Kyseisessä huutokaupassa torpan rakennukset sekä osa irtainta siirtyi Rihtelän silloisen isännän Karl Lehtisen haltuun.

Kuntien yhdistämisestäkö ratkaisu?

Krister Stahlberg

Suomi elää nopean muutoksen aikaa. Väestöä on siirtynyt jo pitkään melkein ennätysvauhtia syrjäseuduilta taajamiin. Ongelmat kärjistyvät nopeasti sekä lähtöalueilla että vastaanottoalueilla.

Syrjäseuduilla huoltosuhde eli passiivisen väestön suhde aktiivisen väestöön on kohta kestämaton. Veronmaksajia työn tekijöitä on liian vähän, huollettavia on liian paljon. Samalla asuntoja ja kunnan laitoksia jää käyttämättä. Väestöä siirtyy taajamiin, joista vuorostaan puuttuu asuntoja ja palveluja. Seurauksena on hintojen nousu, heikompien kasautuminen asuntoalueille, joista löytyy halvimmat asunnot, eli kasautuminen sinne mihin harvat haluavat asettautua. Ei ole yllättävää, että kaikenlaiset sosiaaliset ongelmat lisääntyvät suurissa kaupungeissa.

Kahtiajakautuvan Suomen ongelmien ratkaisuksi tarjotaan kerta toisensa jälkeen kuntien yhdistämistä, siirtymistä 448 kunnasta ehkä vain noin 100 kuntaan. Suuremmissa kokonaisuuksissa taakat jakautuvat useampien

kannettaviksi ja näin voidaan ratkaista syrjäseutujen ongelmat ja varata tarvittavat lisäresurssit taajamien palvelujen kehittämiseen. Onko kuntien yhdistäminen todellakin ratkaisu kärjistyviin ongelmiin? Oma vastaukseni on yksiselitteisesti kielteinen. Uskon ongelmien pikemminkin kasvavan entisestään, mikäli yhdistämisen linja toteutuu. Miksi näin?

Jotta siirtyminen pienistä kunnista suurkuntiin olisi taloudellisesti järkevää, sen tulisi vapauttaa voimavaroja, eli johtaa säästöihin, tehokkaampiin ratkaisuihin. Meiltä ei kuitenkaan löydy todisteita siitä, että palvelut tuotettaisiin edullisemmin suurissa yksiköissä. Sekä suurten että pienten kuntien joukosta löytyy halvalla ja kalliilla palvelunsa tuottavia.

On totta, että pinta-alaltaan

pienessä kunnassa, jossa asuu keskiuuri väestö, eli n 15.000-20.000 asukasta, voidaan usein tuottaa palvelut suhteellisen edullisesti -joka luokassa on tarpeeksi oppilaita, lääkärin vastaanotolle riittää potilaita, kunnallistekniset ratkaisut ovat helpompia tehdä kuin muualla. Yhdistämällä useita pienkuntia emme kuitenkaan päädy tällaiseen palvelujen tuottamisen kannalta ihanteelliseen kokonaisuuteen. Tällöin ainoaksi tavaksi säästää jää palvelujen keskittäminen, palvelupisteiden lakkauttaminen ja tästä syystä väestön asettaminen eriarvoiseen asemaan asuinpaikastaan riippuen. Syrjään jäävät siirtyvät entistä herkemmin taajamiin ja ongelmat jatkavat kärjistymistään.

Suuret kunnat, ongelmako

Aivan oma lukunsa on se mahta-

va suurkuntaongelma, joka maassamme on.

Todella suurten kuntien palvelut ovat kalliit. Nämä ovat juuri niitä kuntia, joihin muuttoliike kohdistuu. Meillä siis on käynnissä kansanvaellus kohtuuhintaisten palvelujen piiriin. Sekö on sitä säästöä?

Yhdistämisen puolesta sanotaan myös, että hallintokustannuksissa syntyy säästöjä. Periaatteessa tämä on mahdollista. Mutta vain periaatteessa. Käytännössä suurella kunnalla on oltava myös asianmukainen suuri hallinto, johtajilla on oltava apulaisia. Säästömahdollisuudet toteutuvat harvoin. Tätäkin tärkeämpää on kuitenkin se, että hallintokustannukset muodostavat vain murtoosan kuntien menoista. Suuretkin säästöt naista menoista ovat aivan liian pienet kattamaan palvelurakenteiden muuttamisesta aiheutuvat lisäkustannukset. Kaiken lisäksi työmarkkinaosapuolet eivät hyväksy henkilöstön irtisanomisia kuntien yhdistymisten yhteydessä. Jos säästöjä ylipäänsä syntyy, ne syntyvät vuosien päästä ja ovat silloinkin pieniä.

Hyvän taloudenpidon ohella meillä on myös muita arvoja. Kunnat muodostavat kansanvaltaisuutemme perustan. Voidaan jotakuinkin yksiselitteisesti sanoa, että kunnallinen demokratia toteutuu paremmin pienissä kuin suurissa kunnissa. Ihmisten osallisuus on suurempaa pienissä kuin suurissa kunnissa. Pienten kuntien asioista tiedetään enemmän kuin suurten kuntien asioista, vaikka suurissa kunnissa käytetään tiedottamiseen tavattoman paljon enemmän voimavaroja. Suurissa yksiköissä monimutkaisuus lisääntyy nopeammin kuin tiedottaminen.

Kenen ehdoilla kehitetään?

Pienkunnissa päättäjien käsitykset myötäilevät suhteellisen hyvin kuntalaisten käsityksiä. Suurissa kunnissa etäisyys on tässäkin suhteessa suurempaa. Päättäjät eivät hyvin tunne kuntalaisten käsityksiä ja kuntalaisetkaan eivät tunne päättäjiä, joille voisi huolistaan puhua.

Keskushallinnon näkökulmasta olisi varmasti helpompaa asioida harvalukuisemman kuntajoukon kanssa. Rahat ja ohjeet voitaisi jakaa harvemmälle päätökset tehtäisiin harvemmissä keskuksissa. Tämä merkitsisi lisääntyviä mahdollisuuksia keskittää palveluja, tehokkuuden nimessä. Suurten kuntien sisällä eriarvoisuus kasvaisi. Tästä syystä pienkunnat on nähtävä painostusryhminä. Pienkunnan viranhaltijat puolustavat juuri oman kuntansa väestöä. Käytännössä siis pienkunnat ovat mitä tehokkain jakopoliittinen väline. Suomen pienkuntarakenne on luultavasti vahvin oikeudenmukaisuuden taekä maastamme löytyy. Ilman omien viranhaltijoiden panosta pienten ja syrjäisten seutujen asukkaiden ääni ei kuuluisi kauas, jos kuuluisi ollenkaan.

Usein kuntien yhdistämisiä puolustellaan myös viittaamalla yhdyskuntarakenteen kehittämiseen. Jos kaikki alueet suunnitellaan yhdestä pisteestä saavutetaan tarkoituksenmukainen tulos. Tämäkin on periaatteessa mahdollista. Kysymys on kuitenkin siitä, kenen ehdolla kehittäminen tapahtuu. Kun meillä viimeksi oli yhtä vilkas muuttoliike maassa kuin nyt, jouduttiin rakentamaan paljon ja nopeasti, aivan kuten nyt. Tuloksena oli syrjäisiä lähiöitä, jotka olivat huonosti rakennettuja ja joissa ihmiset eivät viihtyneet. Rakentaminen oli

myös heikkolaatuista. Olemme jo peruskorjaamassa näitä alueita.

Kotikunta olkoon ylpeyden aihe

Käännös parempaan on tapahtunut siitä syystä, että kunnat ovat jossain määrin kilpailleet asukkaista. Taajamien ulkopuolella olevat kunnat ovat tarjonneet miellyttävämpiä ja halvempia asuinympäristöjä. Naantali olisi varmasti vähemmän miellyttävä asuinpaikka, ellei vieressä olisi idyllistä Merimaskua. Turussa betonilähiölinja olisi varmasti jatkunut pitempään ellei vieressä olisi ollut Naantalia ja Merimaskua, tai vaikkapa Lietoa ja Kaarinaa. Kuntalaisten näkökulmasta ei ole lainkaan selvää, että kuntien välinen kisailu on pelkästään pahasta, vaikka sellaisiakin piirteitä kisailussa on. Yleiskaavoituksen ja seudullisen kaavoituksen puolella meillä on aina ollut mahdollisuus valita järkevä kehittämissuunta.

Kaiken kaikkiaan minusta tuntuu, että kuntien yhdistämisestä puhutaan, koska ei haluta tarttua todellisiin ongelmiin. Nämä ongelmat koskevat maassamuuton hillitsemistä ja valtionosuusjärjestelmän oikeudenmukaisuutta. Maakunnastamme löytyy kuntia, jotka eri palvelualueilla tuottavat palvelunsa keskimääräistä edullisemmin, mutta jotka silti elävät kriisiytyvässä taloudessa. Miten tämä on mahdollista? Se on mahdollista, koska valtionosuusjärjestelmä ei kohtelee näitä kuntia oikeudenmukaisesti eikä myöskään kokonaistaloudelliselta kannalta tarkoituksenmukaisesti. Tämä on se todellinen ongelma. Jos kunnan talous on kunnossa ja kuntalaiset saavat valita, kuntia ei yhdistetä. Tällöin kotikunta on ylpeyden lähde. Tätä ylpeyttä meillä on loukattu.

10 -vuotiaan Merimasku-Seuran historiasta lyhyesti

Terttu Kraemer

Navetan kahvio oli alussa vielä melko ankea

Merimaskussa on totuttu arvostamaan perinteitä ja siksi silloinen kulttuurisihteeri Hanna Nurminen kutsui koolle asiasta kiinnostuneita Merimaskun koululle tammikuussa 1992.

Näin syntyi Merimasku-Seura. Seuran ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Kristiina Annala. Johtokunnan muita jäseniä olivat: Reino Laine, varapuheenjohtaja; Ulla Rantala, sihteeri; jäseninä: Matti Santalahti, Liisa Saarela, Urpo Luotonen, Selja Lepistö, Ulla Santalahti ja johtokunnan ulkopuolelta Jyrki Saksa, rahaston hoitaja.

Kotiseututyötä Merimaskussa on tehty siis kymmenen vuotta. Työ on ollut innostavaa, opettavaista, hankalaa, vaihtelevaa, joskus turhauttavaakin, mutta taas innostavaa. Mitä näiden kymmenen vuoden aikana merimaskulainen kotiseutuväki on saanut aikaan; Kollolan esineistö on dokumentoitu, navetta remontoitu kesäkahvioksi ja näyttelypaikaksi, saunaa entisöity, Kräkilän mylly entisöity, poltettu tervahautaa, toimitettu "Myötätuulta Merimaskussa" -lehteä, tanssittu Karkauspäiviä, hautausmaa inventoitu, kuvattu ja tallennettu perinnettä, oltu mukana Merimasku-kirjan toteutuksessa, pidetty näyttelyitä ja teematapahtumia, oltu mukana kunnan tapahtumissa jne. Mutta paljon, paljon on vielä tekemistä.

Kotiseututyön kannalta merkittävintä on ollut neuvottelukanavien luominen kunnallisten päättäjien suuntaan. Neuvotteluteitse on saatu sikäli tuloksia, että Kollolan torpan, Kollolan Kotiseututalon merkitys on tajuttu kuntalaisten identiteettiä kohentavana ja kulttuuriannin täydentäjänä. Näin on saatu määrärahoja toiminnan kehittämiseksi. - Merkittävimpänä toteutuneena kotiseututyön kohteena voidaan pitää 1700-luvulta peräisin olevan Kräkilän myllyn entisöimistä. Toteuttamisen siemenet kylvettiin jo edesmenneen

Alusta asti on Merimasku-Seura huomionnut myös lapset.

Monenlaisia muisteluja on Kollolan kahviossa käyty. Tässä vuorossa Särkan sillan "veteraanit".

Muisteluvuorossa muotia 50 -luvulta.

Kräkilän myllyn kunnostus on saanut kiitosta myös Maakuntamuseolta.

puheenjohtajan Matti Santalahden aloitteesta. Sen toteuttaminen lähti liikkeelle joukon ahkeria talkoomiehiä ryhtyessä tuumasta toimeen ja kahdessa vuodessa mylly valmistui entistä ehommaksi.

Jäsenmäärä on kasvanut alun muutamasta kymmenestä yli sataan. Kotiseututyö on kehittynyt aimo harppauksen sitten 90-luvun alun. Tämä harppaus on tulosta siitä utterasta työstä, jota paikalliset kotiseutuaktivistit ovat tehneet.

Tulevaisuuden näkymiä silmäiltäessä toivoisi, että paikallistasolla yhä useammin ymmärrettäisiin vaalia niitä lukuisia kulttuurikerroksia, jotka aikojen kuluessa ovat syntyneet. Kotiseututyö tulisi oivaltaa nykyistä paljon kokonaisvaltaisempaan ja laajempaan kuin tähän asti. Perinteiden vaaliminen on tärkeä osa paikallista kulttuuriperinnettämme.

Kollolan pihassa on järjestetty erilaista ohjelmaa. Kalevala-esitys sai suosiota.

Talkoomiehet Kräkilän myllyllä. Urakka vaati pari vuotta.

Perinteeksi on muodostunut uusien kuntalaisten kahvitilaisuus Kollolassa Saaristolaisviikolla.

Naiset ovat osallistuneet talkootöihin muutenkin kuin vain kahvinkeittäjinä.

Tarjolla työhuone merinäköalalla

Maarit Lineri

Greta Kivinen työskenteli Rauman maalaiskunnassa kirjanpitäjänä, kun hän luki lehdestä ilmoituksen, että Merimaskun kunta etsii kunnansihteeriä. Greta päätti hakea paikkaa, sillä koko ikänsä Raumalla meren tuntumassa asuneena hän kiinnostui asiasta, kun ilmoituksessa kerrottiin: ”Kunnantalo sijaitsee luonnonkauniilla paikalla, Kirkonsalmen rannalla.” Siten Greta Kivisestä tuli merimaskulainen vuonna 1953

Kuva lossirannasta joskus 1950-luvun puolelta. Rannassa näkyvät vielä vanhan lossituvon perustukset selvästi uuden tuvan lipputangon ympärillä. Nuolella on merkattu kunnantalon puusee/liiterirakennus ja ympyrällä rappuset, joita pitkin sinne oli kavuttava. Tien toisella puolella olleet kunnantalolta jobitaneet raput jäivät kuvassa piiloon.

Tuohon aikaan vielä monet pienet kunnat pyörittivät toimintaansa kunnanhallitusten puheenjohtajien ja muiden luottamusmiesten voimin. Muun muassa Lemussa tai Naantalissa maalaiskunnassa ei siihen aikaan ollut kunnansihteeriä. Kirkko oli hoitanut kaikkien kuntien toiminnot vuoteen 1865 asti, jolloin pääasiassa kirkollisia rajoja noudattaen seurakunnista muodostettiin kuntia, silloisia pitäjää. Asioiden hoitoon valittiin sen jälkeen maallisilla vaaleilla luottamusmiehiä. Ennen Gretan tuloa oli Merimaskussa kunnansihteerinä ollut vuodesta 1949 Eine Äähälä, mutta pääasiassa asioita oli hoita-

nut kunnanhallituksen puheenjohtaja kanttori Tuomainen.

Idyllistä elämää kirkonkylässä

Kunnantalo, johon Greta tuli töihin oli joskus aikoinaan toiminut muun muassa kievarina ja myöhemmin kouluna. Vuonna 1942 taloa oli korotettu ja yläkertaan sijoittui toiseen päähän neuvola ja toiseen kirjasto.

Alakerran tiloissa toimi Vaisteen puoleisessa päässä Osuuspankki, kunnes se rakensi oman talonsa Paltteentien varteen. Näiden lisäksi oli kunnantalon tilat. Gretan käytössä oli aluksi vain huone ja keittiö. Asunnossa oli asunut terveystalo vuoteen 1947, jolloin kirkonkylän ranta oli kaunis ja idyllinen. Vielä ei kalliota oltu räjäytetty, kuten nykyään. Salmeen oli juuri edellisenä vuonna.

konkylän kauneimmista rakennuksista on rakennettu osin varsin erikoisella rahoituksella. Puolet rahoista oli saatu, kun Mannerheimin lastensuojeluliitto myi ruotsalaisen ystävyyskunnan lahjoittamaa sokeria.

Greta muistelee, että hänen muuttaessaan Merimaskun kirkonkylän ranta oli kaunis ja idyllinen. Vielä ei kalliota oltu räjäytetty, kuten nykyään. Salmeen oli juuri edellisenä vuonna

saatu moottorilossi. Kirkonkylässä oli kaikki palvelut, mitä silloin saattoi tarvita, kaksi pankkiakin. Niistä toinen - Säästöpankki - toimi pienessä punaisessa Sannin mökissä. Asukkaita kunnassa oli noin tuhat.

Mukavuuksia asunnossa ei ollut; koko talossa oli puulämmitys. Varasto, puuliiteri sekä puusee sijaitsivat muutaman kymmenen metrin päässä talosta Säijän rajalla. Puulämmityk-

sestä kunnantalolla huolehti lossinhoitajan vaimo Saara Merikaita.

Autoja ei vielä 50-luvulla ollut monellakaan. Greta muistelee, että Santalahden Pekalla oli BMW ja Salosen Hilmerillä pieni pakettiauto. Pohjalaisten pojalla Killaistentiellä ja Laaksosen Ollilla mantereen puolella oli ensimmäiset taksit. Laivaliikenne oli ennen lossin tuloa ja autojen yleistymistä ollut vilkasta. Päivittäin silloin kulki Kirkonsalmessa jopa kahdeksan laivaa, jotka tarvittaessa poimivat mukaansa niin matkustajia kuin myös vaikkapa Turun torille toimitettavia tavaroita.

Pihan perälle tikkaita alas ja toisia ylös

Elettiin vielä ostokortti-aikaa. Verotulot kunnassa olivat todella pienet, sillä suurin osa maksajista oli maanviljelijöitä. Pienituloisia, suorastaan köyhiäkin löytyi kunnasta siihen aikaan. ”Kaikki kuitenkin kunnioittivat toisiaan ja köyhiäkin arvostettiin ihmisinä, sillä ei sotien jälkeen oikein kenelläkään ollut sen kummoisesti paremmin kuin toisilla. Elettiin sen mukaan kuin palkka oli.” Mökkiläiset, joita siihen aikaan nimitettiin huvila-asukkaiksi, olivat vähän parempia ihmisiä, herrasväkeä. He olivat lähinnä korkeita virkamiehiä ja heidän perheitään, ja he viettivätkin mökeillään koko kesän. Linja-auto saattoi tuoda lauantaan kolmekin lastillista mökkiläisiä Merimaskuun. Greta muistelee, että vaikka puutetta oli monista asioista ihmiset olivat ystävällisiä ja rehellisiä, niin toisenlaisia kuin nykyään.

Viisikymmentäluvun puolella välissä tuli Gretan aikana ensimmäinen muutos. Tie rantaan oli siihen asti kulkenut Säijän ikkunoiden alta kunnantalon puusee/liiterirakennuksen toiselta puolelta. Mäki oli talvella usein

liukas ja aiheutti vaaratilanteita lossille ajossa. Tie päätettiin oikaista ja mäkeä alentaa. Siitä Greta oli hyvin pahoillaan, eikä vain siksi, että kunnan tontti pieneni vaan siksi, että tie kulki nyt kunnantalon ja sen ulkorakennuksen välistä. Kalliota oli ammuttu jonkin verran matalammaksi ja nyt joutui pihan perällä käydessään ensin laskeutumaan rappuset alas tielle ja kapuamaan toiset ylös päästäkseen asioilleen. Sama matka oli, jos haki liiteristä puita. Vesi kannettiin ämpäreillä kuten kaikkiin kirkonkylän talouksiin. Helpotusta asioimiseen ja veden kanton saatiin vasta 1957, kun kirkonkylään saatiin vesijohdot. Ne vedettiin Osuuskauppaan, kunnantalolle ja myöhemmin myös rivitaloon. Vesi kirkonkylässä otettiin Paltteen lähteestä, josta oli kaikilla ollut aiemminkin oikeus hakea vettä. Siinä riitti vettä niin, että jopa sotilaat hakivat Luonnonmaalle eräänä erittäin kuivana kesänä vettä tuosta lähteestä. Suoraan lähteestä ei vettä otettu, vaan rakennettiin allas, johon putket asennettiin. Tosin kunnantalon putket asennettiin niin matalalle, että kolmena talvena uudesta vuodesta vappuun piti vesi edelleen kantaa. ”Joskus, kun merivesi nousi erityisen korkealle se saattoi nousta Paltteen lähteen altaaseen ja silloin saatiin johdoista suolaista vettä. Lähde oli käytössä siihen asti kunnes tuli kunnan vesijohto.”

Työskentely kunnantalolla oli Gretasta mieluista, vaikka hän joutuikin lähes yksinään hoitamaan kaikki asiat. Pitkäaikaisen kunnallislautakunnan puheenjohtajan kanttori Tuomaisen jättämä kunnan arkisto oli mahtunut vielä pieneen puuarkkuun, mutta vuosien kuluessa arkistokin kasvoi. Ensimmäisen alkuun arkiston käyttöön otettiin kunnantalon yläkerrasta yksi tyhjä varastohuone ja myöhemmin, kun terveystalo valmistui, siirrettiin arkisto vartavasten rakennettuun huoneeseen talon kellarikerrokseen. Töitä kunnansihteerillä riitti, sillä esimerkiksi taksoitus ja kunnanverojen maksuunpano suoritettiin kunnassa, kunnes verotoimistot perustettiin, mutta manttaalimaksut ja koiraverot hoidet-

tiin edelleen. Gretan tullessa kunnantalolle töihin, sinne oli jo hankittu työtä helpottamaan sähkökäyttöinen laskekone, mutta esimerkiksi veroja laskehtaessa se ei oikein kestänyt ja toimitus piti tehdä käsin. Hankaluuksia aiheutti myös liian pieniteläinen kirjoituskone. ”Kopiokoneita kun ei ollut, piti kaikki kirjoittaa monta paperia päällekkäin ja kalkeeripaperit väleissä. Useasti siinä kävi niin, että päällimmäinen kappale meni kirjoitettaessa puhki.” Kokemuksesta oppineena halusi Greta koneita uusittaessa mieluummin veivattavan laskekoneen ja leveäteläisen kirjoituskoneen.

Greta kiittelee tasokkaita luottamusmiehiä

Greta arvostaa silloisia kunnan luottamusmiehiä kovasti. Hän mainitsee nimeltä erityisesti kunnanvaltuuston puheenjohtajan Kaapo Meripirtin, joka oikeastaan jo 50-luvulla lausui Särkäsalmien asuinalueen syntysanat: ”Särkäsalmi on luonnonmukainen satama-allas, josta on vapaa väylä Airistolle.” Kaapo Meripirtti on myös nykyisen kunnan

vaa-
k u n a n

”isä”. Hän juuri ehdotti vaakunan aiheeksi reimaria. Muutenkin Greta kehuu Meripirttiä: ”Hänellä oli näkemystä tulevaisuuteen”, sanoo Greta. Kiitosta saavat myös kunnanhallituksen puheenjohtaja Martti Saarela, mutta myös muut hallituksen jäsenet. ”Kuntahenki oli sel-

lainen, että kaikki tekivät paljon aivan ilmaista työtä kunnalle.”

Tulevaisuus ei kuitenkaan näyttänyt niin kovin ruusuiselta. Väestö väheni kovaa vauhtia. Greta, jos kuka sen tajusi, kun päivittäin näki omassa työssään kehityksen suunnan. Jotain oli tehtävä. Seitsemänkymmentä luvun alussa tavoitettiin aallonpohja, kun kahtena vuonna peräjälkeen asukasluku oli vain 651 asukasta. Greta ilmoitti luottamusmiehille, että jotain on nyt tehtävä ja pian. Siitä alkoi Merimaskun uuden asutuksen aika.

Tonttimaaksi sopivaa maata ei kuitenkaan ollut helposti saatavilla. Bruno Paavola ilmoitti kokouksessa, että Hellemaan tilan omistajat Pauli ja Rauni Helenius olivat halukkaita myymään tilansa. Kauppa saatiin nopeasti aikaan ja kauppahinta sovittiin maksettavaksi kymmenessä erässä vuosittain korkoineen. Järjestely osoittautui sopivaksi, sillä pian kaupanteon jälkeen Pau-

Paperia ei menneinä vuosina kertynyt kovinkaan paljoa, sillä kunnan vanha arkisto mahtui tähän arkkuun.

li Helenius kuoli ja leski jäi yksin kahdeksan lapsen kanssa. Näin perheelletä oli turvattu säännölliset tulot kymmenen vuoden ajaksi. Tarkoitus oli rakentaa vain peltoalue. Ajat olivat muuttuneet ja alueelle vaadittiin vesijohtoja ja viemärintä. Suunnitelmissa oli turvata alueen veden saanti pohjavesikaivolla ja rakentaa muutama jätevesikaivo Taattisten pellolle, mutta korvauspyyntö alueesta oli niin korkea, että työt jouduttiin keskeyttämään. Pohjavesitutkimusten perusteella rakennettiin järven rantaan vesilaitos. Jotkut päästivät liikkeelle huhuja, että Merimasku juottaa asukkailleen järvivettä. Se ei pitänyt kuitenkaan paikkaansa, sillä rakennetun laitoksen vesi oli niin puhdasta, että silloinen terveydenhoitaja Vappu Lohe-la piti tiukasti kiinni siitä, ettei siihen lisätty klooria, koska ei ollut mitään tarvetta. Vielä tänä päivänäkin voi laitokselta hakea vettä, vaikkei se enää teknisistä syistä ole muuten käytössä. Kunnalla ei ollut varaa kaavoittaa aluetta, mutta silloin vielä oli mahdollista rakentaa ns. palstoitussuunnitel-malla. Moni oli sitä mieltä, että koko ajatus oli aivan järjetön ja osa päättä-jistäkin ehdotti, että tontit myytäisi markalla, jotta saataisi edes joku kaupaksi. Greta soitteli läpi naapurikun-nat kyselläkseen niiden hintatasoa, kun kenelläkään kunnassa ei ollut aiempaa kokemusta omakotitonttien myyn-nistä. Jälleen kiittää Greta silloisia päättäjiä, jotka uskalsivat kaikesta vastustuksesta huolimatta ottaa riskejä ja määrätä tonteille asiallisen hinnan. Hellemaan tonttien hinnaksi päätettiin neljä markkaa neliöltä. Sopimalla ja tekemällä paljon omin voimin saatiin monet asiat hoitamaan hyvin edullisesti. Yhtenä esimerkkinä voisi mainita johtojen vetämisen peltojen halki; se korvattiin kolmen vuoden sa-toa vastaavalla summalla. Hellemaan alueen vesijohdot osoittautuivat kyl-lä ajan myötä ongelmaksi, kun ne katkeilivat useaan otteeseen. ”Ja aina tietenkin talvella ja juhlapyhien ai-kaan”, kertoo Greta ”siellä sai jopa valtuuston puheenjohtajakin saappaat mudassa korjailla johtoja.”

Päätökset herättävät suurta vastustusta

Epäilyistä huolimatta tonttien kysyntä oli niin suurta, että päätettiin vielä ostaa Väinö Lankiselta Väinön kallio ja palstoittaa sekin. Ensimmäinen suunnitelma oli ollut vetää putket luonnollisesti meren rantaan viettävää väylää pitkin Taattisten järven ali. Yhtenä syynä tähän suunnitelmaan oli, että samalla olisi yhdistetty viemäriin minkkitarhojen jätevedet. Onneksi tämä suunnitelma kaatui ja löytyi vähemmän riskialtis ratkaisu. Kunnalla ei ollut omaa maata, mistä vetää putkia, mutta kun saatiin suunnitelma rakentaa Hellemaalle jäteveden pumppaamo, josta sitten vedet ohjattaisi yli kallion nykyisen jätevedenpuhdistamon rantaan ja vielä Heikki Vismanen suostui myymään maataan, niin oli sekin ongelma ratkaistu. Samalla saatiin taas lisää tonttimaata. Ensin rakennettiin Hellemaalle Heikiltä ostetulle maalle väliaikainen jätevesiallas, mikä jäi pois käytöstä, kun saatiin asianmukainen jätevedenpuhdistamo. Greta antaa Heikki Visma-selle suuret kiitokset: ”Kunnan kehityksen kannalta Vismaen oli tärkeä ihminen.” Jokainen uusi asia ja päätös herätti suurta vastustusta. Yksi suurimmista vastustuksen aiheista oli jätevedenpuhdistamo. Esko Merivirta ja Reijo Talola olivat käyneet tutustumassa biologiseen puhdistamoon, joka ei haissut. Isännät eivät kuitenkaan voineet uskoa, että ”se itte” ei haise. Paikaksi kaavailtiin nykyisen kalasataman alue. Se oli aiemmin kuulunut Vähätalolle, joka oli sen myynyt Heikkilälle. Tämä puolestaan myi alueen kunnalle jäteveden puhdistamoa varten. Maanviljelijät vastustivat hanketta siinä määrin, että hankkivat tuomarin selvittämään asiaa. Vesipiiristä tuli kuitenkin nuori mies, joka sai vakuutettua päättäjät siitä, että se oli juuri oikea paikka puhdistamol-le.

Monet kunnat olivat siihen aikaan vaikeuksissa, lainaa ei tahtonut saada mistään. Vuonna 1976 iski lama. Seuraavana vuonna kaikki toiminta sei-

soi. Muun muassa rivitalon rakentamiselle ei saatu lainaa. Monet vastustelijat ja epäilijät saivat syyn olla tyytymättömiä itseensä. Nykyään me tiedämme heidän olleen väärässä.

Vielä joutui Greta katselemaan rakastamansa idyllisen rannan raikasta. TVH päätti 1978 oikaista Merimaskuntietä ja parantaa ajoa lossille Kirkonsalmessa. Merimaskulaiset isännät yrittivät esittää omaa käsitystään tielinjauksesta, mutta tiemestari ei ottanut asiaa kuuleviin korviinsa. Tie vedettiin muun muassa suuren omenatarhan läpi ja halki usean talon pellon. Lossirannassa räjäytettiin kallio rumaksi haavaksi maisemaan. Siitä Greta on edelleen hyvin pahoillaan: ”Siinä pilattiin lopullisesti kaunis rantamiljö.”

Leppoisia eläkepäiviä

Greta asui työssäoloajastaan vuosina 1953-1977 kunnantalon asunnossa ja 15.9.1977 lähtien omassa talossaan. Gretalla oli toinen koti Mäntässä, missä hänen miehellään oli toimipaikka. Heidät oli vihitty vuonna 1961, mutta mies siirtyi asumaan Merimaskuun vasta eläkkeelle jäätyään. Muistoja Merimaskusta Gretalla riittää. Hänhän käytännöllisesti katsoen pyöritti yksinään kunnantaloa yli kaksikymmentä vuotta ja sen jälkeen useita vuosia ensimmäisen toimistoapulaisen Anneli Leinon kanssa. Siinä ajassa ehti nähdä ja kuulla monenlaista. ”Silloin kun ei ollut mitään tupakkalakia, niin monta kertaa valtuuston ja hallituksen kokouksissa leijui paksu sininen savu, kun isännät vetelivät paperossia. Välillä kävin tyhjentämässä tuhkakuppeja ja omassa keittiössä vahtimassa kahvipannua. Joskus kokoukset venyivät pitkiksikin, kun oli paljon asioita. Ei sitä aina edes huomannut oliko töissä vai vapaalla, kun kamarista pääsi suoraan työhuoneeseen. Kyllä se työ- ja vapaa-aika tahtoi mennä sekaisin niin minulta kuin asiakkailtakin.” Muistona työvuosis-taan on Greta säilyttänyt vintille kunnantalon vanhan veivattavan puhelin-koneen.

Ketokukkien surmasta pihojen kavaliin myrkkukasveihin

Maarit Lineri

Moni ajattelee puutarhaa suunnitellessaan, ettei se kuulu kenellekään, mitä hän pihallaan kasvattaa. Periaatteessa näin on ollutkin. Nyt on kuitenkin huomattu joidenkin puutarhoista leviävien kasvien olevan uhka luontomme vaatimattomille ketokasveille.

Joka vuosi heinäkuussa alkaa monessa kunnassa vapaachoitoisten voimin taistelu pujoa vastaan. Toki pujo on ongelma useille allergikoille, mutta se ei ole ainoa kasvi, jonka leviämistä tulisi rajoittaa tai kokonaan estää.

Yksi tällainen kasvi, jonka leviämistä tulisi rajoittaa on lupiini. Kukkiesaan puutarhassa lupiinin väriloisto on komea, mutta luontoharrastajien mielestä se on yksi karujen kasviympäristöjen pahimpia rikkaruohoja. Se hävittää tehokkaasti Suomen muuta alkuperäistä kasvilajistoa. Maaseudulla tienvarret ja pientareet, sekä metsien reumat toimivat usein tärkeinä elinympäristöinä niitty- ja ketokasveille. Lupiini menestyy loistavasti juuri niillä karuilla paikoilla, joilla myös kotimaiset päivänkakkarat, kelta-apilat ja mäkitervakotkin viihtyvät. Kestävämpänä ja tehokkaana lisääntyjänä se on näiden kasvien tuho. Toki on päivänkakkaran maassamme tulokas, mutta se on saapunut jo neljäntuhatta vuotta aiemmin. Ennen Tiehallinto suositteli lupiinin säilyttämistä niittojen yhteydessä, mutta nyt siitä on luovuttu kotimaisten kasvien eduksi.

Toinen kasvi, jota löytyy jo Merimaskunkunnan luonnosta on sen sijaan jopa kielletty joissakin maissa sen myrkyllisyyden vuoksi. Tällainen on jättiputki. Komea koriste puutarhassa, mutta jopa vaarallinen joillekin. Alun perin Kaukasiasta koristekasvina Suomeen tuotu jättiputki leviää erityisesti

oijiin ja ojanpientareisiin syrjäyttäen vauhdilla alleen kaiken muun kasvuston. Sen haitallisuus on havaittu vasta viime vuosina ja jättiputki kehotehtaan hävittämään ihmisten elinympäristöstä kokonaan. Allergiaoireita aiheuttaa sen maitiaisneste. Joillekin jättiputki ei aiheuta mitään oireita, mutta jotkut saavat pelkäästä kosketuksesta pahoja vammoja iholle. Jotkut ovat saaneet erittäin vakavia, lähes palovammoja muistuttavia ihovaurioita. Myrkkukasveihin kuuluvaa jättiputkea ei tietävästi saa enää istuttaa Englannissa ja Ruotsissa.

Molempien mainittujen kasvien leviäminen omasta puutarhasta luontoon voidaan estää, kun ei anneta niiden siementää.

Edellä kerrottujen kasvien lisäksi puutarhasta löytyy lukematon määrä myrkyllisiä kasveja, pensaita ja puita. Kaikki myrkyllisiksi luokitellut eivät suinkaan ole tappavan myrkyllisiä, mutta saattavat aiheuttaa juuri iho-oireita, ripulia, silmien kirvelyä, limakalvojen turpoamista tai polttelua jne. Jotkut reagoivat kasveihin voimakkaammin kuin toiset, mutta lapsiperheiden ei tulisi hankkia lainkaan myrkyllisiä kasveja puutarhaan, tai sisälle.

Lähteet: Tiehallinnon kotisivu <http://www.tiehallinto.fi/tied/2002/lupiini.htm>, sekä

"Kaupungin luontoa etsimässä" <http://www.mageena.fi/oppomedia/luonto/index.htm>

Tappavan myrkyllisiin pihakasveihin luetaan

näsiä,
kultasade,
kielo,
ukonhattu,
risiini
sormustinkukka.

Myrkyllisiä puita, pensaita, köynnöksiä

Alppiruusu (koko kasvi),
Kanadantuija, (koko kasvi),
Kärhkö (koko kasvi),
Marjakuusi (koko kasvi),
Tuija (koko kasvi),
Rohtokataja (koko kasvi),
Hernepensas (siemenet),
Hevoskastanja (siemenet),
Tuhkapensas, (siemenet)
Tuomi, (siemenet)
Väriherne (siemenet)
Kuusama (marjat),
Lumimarja (marjat),
Sorvarinpensas (marjat),
Terttuselja (marjat),

Myrkyllisiä pihakukkiä

Aitoukonhattu, (koko kasvi),
Akileija (koko kasvi),
Jättiputki (koko kasvi),
Rentukka, (koko kasvi)
Ritarinkannus (koko kasvi)
Taponlehti (koko kasvi),
Mustakoiso, (koko kasvi)
Myrkkylilja (koko kasvi)
Unikko (koko kasvi, ei kypsät siemenet),
Valkovuokko (koko kasvi tuoreena)
Oravanmarja, (koko kasvi, erit. marjat)
Paatsama, (koko kasvi, erit. marjat)
Punakoiso (koko kasvi, erit. marjat),
Kalliokielo (marjat),
Keltamo, (siemenet)
Linnunmaito, (siemenet)
Lupiini (siemenet),
Päivänsini (erit. siemenet),
Ruusupapu (raa'at siemenet),
Esikko (maavarsi ja juuri),
Konnanmarjat, (lehdet ja varret)
Koristetupakka (lehdet ja varret)
Narsissi (sipuli),
Tulppaani (sipuli),
Mooseksenpalavapensas (maapäälliset kasvinosat),
Ruusuleinikki (maapäälliset kasvinosat),
Tyräkki (maitiaisneste),

Kierroksella kotimuseossa

Maarit Lineri

Meitä ihmisiä voisi luulla olevan vain kahdenlaisia; niitä jotka heittävät surutta pois kaiken vanhan uuden tieltä ja sitten niitä, jotka säästävät kaiken, minkä elämänsä aikana ympärilleen keräävät.

Mutta on vielä kolmaskin ryhmä; sellainen, joka ensin heittää surutta pois kaiken vanhan eikä anna sille mitään arvoa ja sitten myöhemmin tulee toisin aatoksiin ja alkaa kerätä takaisin kaikkea sitä, minkä on kerran hävittänyt. Randellin Hessu on juuri näitä.

Saatuaan haltuunsa aikanaan Lahdelman, hän omien sanojensa mukaan ymmärtämättömyyttään heitti pois paljon sellaista, mitä nyt on saanut etsimällä etsiä takaisin. Niitä omia ei tietenkään löydä, mutta Heikki on iloinen löytäessään esineen, mikä edes

Venevaja, kuten muutkin pihapiirin vanhan oloiset rakennukset on rakennettu vanhan, puretun rakennuksen hirsistä

Varastoaittoja saattoi pihapiirissä olla ennen useita. Vaatteet, turkikset, palvatut libat, vilja, tarveaineet, kaikki omilla aitoissaan. Asumiseen aittoja käytettiin vain kesäisin.

muistuttaa sitä omaa, kotoista. Heikki hankkii esineitä kiertelemällä huuto-kaupoissa ja antiikki- sekä osto ja myyntiliikkeissä. Hän kunnostaa itse

esineensä ja tarpeen vaatiessa rakentaa sen, mitä ei löydy. Kaikessa hän käyttää mahdollisimman alkuperäisiä materiaaleja, kuten keitto- ja öljymaa-

leja, tervaa, vanhoja hirsii. Mitään ei korjata, ellei sitä saada säilymään alkuperäisenä oloisena. Heikki on muun muassa kunnostanut useita vanhoja arkkuja ja renginkappeja, rakentanut vanhoista hirsistä pihalleen suuremman asuinaitan ja pienemmän varastoaitan, sekä rantaan upean venevajan.

Turussa porvaamassa

Menemme ensin uudempaan kalutalliin, missä hänellä on kerättyä suuremman esineet, kuten vanha traktori, muutama kirkkoreki, maitokiesit ja kalakoppa silakkaporvia varten. Lisäksi aitasta löytyy Merimaskulle tyyppillisiä suuria kalan suolausastioita. Minä kyselemään heti tuon uuden

Silakan ja muiden kalojen suolaukseen käytettyjä astioita. Puusta tehtiin kaikki mahdolliset säilytys- ja tarvekalut. Puu oli halpaa ja helposti muokattavaa materiaalia, jota oli saatavana kaikkialla.

Piiankamari odottaa pihanperälle piipabtnutta asiijaansa. Kesä oli asumisen kannalta vapaampaa aikaa, sillä aitat olivat kylmillään talvella joten piijat ja rengit siirtyivät asumaan tupaan.

Mansikkakistu ja niiden päällä puisia mansikkalapioita

sanan merkitystä. ”Porvi, porvata”, selittää Heikki. ”Se on vähän niin kuin suurempaa kaupantekoa ja muuta sellaista toimintaa. Talojen isännät hakivat nuottaporukalta kalaa ja lähitivät Turkuun myymään kuormaa. Kuormakaupalla kun myytiin niin se oli porvaamista. Oulun seudulla oli tervaporvareita ja täällä silakkaporvareita.”

Silakka-astiat ovatkin olleet merimaskulaisille tärkeitä säilytysastioita. Silakka oli pääravinto, joka pahimpina katovuosinakin auttoi saariston ihmisiä selviämään hengissä. Jos isokin perhe sai syksyllä silakka-astian suolattua puolilleen se tiesi ravintoa seuraavaan juhannukseen asti.

Siirrymme pienen varastoaitan luo. Aitta on täynnänsä kaikenlaisia entisaajan tarvekaluja – kaikki hyvässä järjestyksessä. Heikki esittelee esineitä minulle. Jotkut niistä ovat lähes saman näköisiä, kuin tänäkin päivänä, karkeampitekoisia vain ja kömpelöitäkin. Kyläsepän käsistä ei syntynyt kovin hentoisia työkaluja. Jotkut esineistä ovat aivan tuntemattomia. Taas tulee uusia sanoja: ”polso ja napakaira”. Molemmat ovat kyllä esineinä tuttuja, mutta nimitykset eivät. Ensimmäinen on hirsikaira, millä porattiin hirsisiin puutappeja varten reikiä ja toinen on vintilä, käsipora pienempien reikien tekoon. Kiipeämme yläkertaan ja nyt onkin naisihmiselle tutumpia esineitä.

Mansikkakistuista tupakkaholkkeihin

Löytyy kirnu, mutta ei se tavallinen männällä toimiva, vaan kammella kierrettävä tynnyrin mallinen. Sen on Hesu rakentanut itse jossakin museossa näkemänsä mallin mukaan. Hyllyillä on vanhoja radioita, maitokanuja, tilavuusmittoja, kappoja, silitysrautoja, kaikenlaisia kotitaloudessa tarvittuja esineitä. Tottakai, kun vanhoilla pirtun salakuljetusalueilla liikutaan löytyy myös varpusia. Tosin Heikki on tarkka ja sanoo, etteivät ne ole ihan niitä, mitä varpusiksi nimitettiin, mutta samassa tarkoituksessa

käytettyjä. Nurkasta löytyy vielä itselle tuiki tunnettu kutomakone ja kas... Heikki näyttää, miten ”kelkka” kulkee vielä kevyesti, kone on hyvässä rasvassa. Rappujen pielessä on pari vanhaa puista mansikkalaatikkoa, paperipusseja ja ”moka” –minulle tuttu nimitys, mutta varsinaissuomalaisille vieras. ”Moka” on pieni lapion tapainen kauha. Monista esineistä näyttää herävän omiakin muistoja.

”Kruplastuoli”

Mikään näistä ei ole yksittäisenä esineenä kovinkaan arvokas, eikä Hesu niitä siksi kerääkään, mutta kokonaisuutena Heikin kokoelmat ovat merimaskulaisittain arvokkaita. Useita esineitä hän on saanut lahjoitukseksi. Monet tuttavat ja naapurit jo tietävät hänen harrastuksestaan, soittavat ja kysyvät: ”Huolitko?” Yleensä Heikki huolii, mikäli esine vain mahtuu jonnekin.

Siirrymme pihan toiselle puolelle isomman aitan ylisille. Yläkerrassa on kaksi huonetta, toinen piian kamari ja toinen renkejä varten. Molemmissa on tunnelma kuin asukas olisi juuri poistunut ulos pikkulaan. Heikki esittelee pöydällä olevan paperipussin sisältöä. Eräs kesämökkiläinen oli löytänyt mökin vintiltä pussillisen vanhoja pöllitupakan holkkeja ja tuonut ne Heikille. Nyt ne ovat pöydällä odottamassa, että asukas tulee sisälle ja pistää tupakaksi. Heikki on rakentanut huoneeseen vanhan mallin mu-

kaan kerrossängyn. ”Siinä on ihan oikea ruovon päällä täytetty polstari”, sanoo Heikki.

Laskeudumme alakertaan. Siellä korvani tavoittaa taas aivan uuden ja oudon sanan Heikin esittelyn lomasta. ”Tualut”...siis mitkä? Selviäähän sekin, tualut ovat merimaskulaisittain kangaspuut. Vielä tarttuu korvaani ”kruplastuoli”. Ilman sanakirjaa ei täällä selviäisi, ellei samalla nä-

Meteoriitin arvoitus

Siirrymme vähitellen ulos ja rantaan venevajalle. Vaja näyttää ikivanhalta, kuin se olisi jo aikoja seissyt rannassa, mutta lähempänä huomaa vaaleita pintoja siellä täällä hirsien väleissä. Vajakin on Heikin itsensä vanhoista hirsistä rakentama. Siinä ihaillessamme rannan näkymiä, Heikki kertoo tarinaa Sahlberg –nimisestä miehestä. ”Sahlberg oli pitkä ja suoraryhtinen mies. Suorat housut, pitkävartiset saappaat plyysikauluksinen takki. Poikamies, mutta aina siististi puettu. Vaikka vaatteet olivatkin köyhällä miehellä paikatus ne olivat aina siistit.” Heikki kertoo, että Sahlberg oli kertonut tarinaa kuinka ”Liäman riides ol tanssinkrapsut ja meteoriitti lens yli riiehen kato.” Länstalon koi-vumetsästä pitäisi kuulemma puheiden mukaan löytyä reikä.

Heikin innostus vanhojen tavaroiden keräämisessä jatkuu edelleen. Yksi asia vain on ongelmana. ”Pitää varmaan rakentaa lisää tilaa, kun tota

”Tualut”

kisi näitä esineitä. ”Kruplastuoli” on pestyn, vielä paakkuisen villan karkeampaa karstausta varten tehty tarvekalu. Seinää vasten nojaa melkoisen harvinainen esine: puinen hautapaasi. Esine on keskeneräinen ja herättää kummastusta.

tavaraa tuntuu vaan kertyvän lisää. Olen mää sitä jo oikeestaan suunnitellut ton vajan päätyyn”, tunnustaa Heikki. Kiitokset Heikille siitä, että on tullut katumapäälle ja alkanut säästää menneiden polvien esineitä.

Lukijalle

Kiitokset: Kiitämme kaikkia haastateltuja, kirjoittajia kuin myös ilmoitusten antajia, sekä kaikkia, jotka ovat tukeneet toimintaamme.

Erityiskiitos Leo Saloselle, joka talven aikana on kunnostanut Kollolassa olevan vanhan puhelinkeskuksen. Käykääpä ihailmassa Leon kätten töitä.

Jokainen mennyt päivä on jo historiaa, siksi haluaisimme saada tallennettavaksi niitä lukuisia tarinoita, joita vanhoilla merimaskulaisilla on. Merimasku-Seura arkistoi mielellään kiinnostavat jutut vaikkapa tulevien polvien julkaistaviksi. Kenenkään ei tarvitse pelätä, että julkaisemme mitään, mitä ei haastateltava ole halunnut.

Tässäkin lehdessä tulee esiin useita uteliaisuutta herättäviä, ja mielenkiintoisia asioita. Kuka muistaa kuullessaan tarinan esimerkiksi siitä Länstalon metsään pudonneesta meteoritista, tai kuka tietäisi kertoa lisää puhelinkeskuksen aikaan liittyviä tarinoita. Entä sota-aika Merimaskussa, kun sotilaille leivottiin leipää. Myös vanhan Maamiesseuran talon pihalla olevan putkan tarinat kaipaavat tulla tallennetuiksi, niin ja tietenkin itse Maamiesseuran talo. Sen tarinoista saisi varmaan aikaan kokonaisen lehden. Myös kirjoittajat ovat tervetulleita antamaan omia juttujaan lehteen. Ottakaa rohkeasti yhteyttä seuran edustajiin.

Seuraava numero: "Myötätuulta Merimaskussa" -lehden seuraava numero on seuran 10 -vuotis juhlanumero. Haluaisimme siihen koota lukijoilta tietoa merimaskulaisista juhlatavoista ja ruuista.

Jäsenmaksu: Lehden välissä on taas kerran tilillepanokortti, jolla voit maksaa joko seuran jäsenmaksun tai vapaaehtoisen kannatusmaksun. Muista täyttää huolellisesti yhteystietosi. Kortti on myös jo jäsenenä olevien maksukortti, emme lähetä sitä erikseen.

Maarit Lineri

 Rymättylän Tili- ja Kiinteistö Oy LKV

- Liike- ja maatalouskirjanpidot
- Palkanlaskennat, Isännöinti
- Kiinteistönvälitys

Rajatie 2, 21160 Merimasku
Puh. 02-4367 010, 040-787 422

Merimaskun RANTAMARKET

Avoinna: Ark klo 9.00 - 21.00
La klo 9.00 - 20.00
Su klo 9.00 - 20.00

- Elintarvikkeet, oluet (myös ulkol.)
- Polttoaine (95E), polttoöljy
- Nettipiste, SPR-tuotteet
- Vastapaistetut leipomotuotteet
- SKIL-sähkötyökalut

Tervetuloa!

Paltteentie 5, 21160 Merimasku, puh: 02-4350 603

RANTAMAKASIINI KAHVILA-RAVINTOLA VIERASVENESATAMA

A-oikeudet
hyvää ruokaa

Avoinna joka päivä klo 11.00 eteenpäin
Merimaskun Kirkonkylä, Puh: 02-4321 532

AURINKO **OPTIIKKA**
SILMÄLASIT • NÄÖNTARKASTUKSET • PIILOLASIT

LÖYDÄT MEIDÄT APTEEKIN VIERESTÄ

Avoinna ark. 9.00 - 17.00, la 10.00 - 14.00

Luostarinkatu 27, 21100 NAANTALI, Puh. 02-435 3551

• **NAANTALIN** •
KUVAUS

KUVAT TUNNISSA

- MATTANA TAI KIILTÄVÄNÄ

Tullikatu 12, 21100 Naantali, Puh. 02-435 1454

PARTURI

Hirsimäki & Aura

Hilkka Hirsimäki Pirjo Kangasmäki

UoleviRaadenkatu 1, 21100 Naantali,
Puh. 02-4351 764

Lentoliput, laivaliput, Seuramatkat esim:
bussiliput, junaliput Aurinkomatkat, Finnmatkat,
Fritidsresor, Tjäreborg

Matkanjärjestäjien Esitteet ja varaukset.
peruutus- ja Hotellit, mökit, viisumit,
tarjoushinnat myös meillä vuokra-autot ym.

TERVETULO A MATKAKAUPPAAN

Travel Bureau
MATKAKAUPPA

Tullikatu 16, 21100 Naantali, Puh. 02-4321 277
Vistantie 19, 21530 Paimio, Puh. 02-4734 601

**MUSTA
PÖRSSI**

**Yksityinen, kotimainen,
vahvasti merimaskulainen!**

Satakunnantie 105, puh. 4120 200, vesa.vieno@mustaporssi.fi

AVOINNA: Ma-Pe 10-19, La 10-15

Linjaliikenne

Mauno Rindell

Tilausajopalvelu
Puh./Fax: 02-4313 768
GSM: 0400-526 955

Taksipalvelu

Riikka Rindell

Puh. 0400-121 499

Askainen, Livonsaari

Reilu ruokakauppias

Markku Munkki

SUPERSPAR
Alppilankatu 2, 21100 Naantali Puh: 02-4375 300

**MUSTA
PÖRSSI**

★★★★★
Maailma

Liedon
Säästöpankki
Naantalin konttori
puh. 4339 630, www.liedonsp.fi

TARJOUS

Polar-fleecet á 32 €

ERILAISIA ASUSTEITA
JOKA LÄHTÖÖN

tmi *Helka Linden*

Kaivokatu 22, NAANTALI
049-522 149, 040-5957 677, 02-4306 975 (liike)

RAUTAKAUPPA
Puutavaraa, levyjä

Naantalin Rakennuspuu
Taimontie 21, Naantali
Puh. 02-4351 358, fax 02-4351 405

avoinna: ark. 7.00-17.00, kesälauantait suljettu

Parturi-Kampaamo
Aallonharja
Riia Kaipainen

Paltteentie 5, 21160 Merimasku
Puh. 044-3245 885

NAANTALIN APTEEKKI

Aurinkoista
apteekkipalvelua
joka päivä

NAANTALIN APTEEKKI
Luostarinkatu 25, puh. 431 2720
ma-pe 9-21, la 9-15, su 10-14

RYMÄTTYLÄN APTEEKKI
Rymättylä kk, Puh. 252 1202
ma-pe 9-16.30

VÄLIPALAT
&
JUOMAT
Luonnonmukaiset
koko perheelle

Erikoisliike
Tullikatu 10
NAANTALI
02-4367 197

VOIMAA, ENERGIAA
KUNTOILJOILLE
JA
URHEILJOILLE

KESÄTARJOUS!

TEA TREE
- pesunesteet
- kasvovedet
- saippuat

LÄHIVAKUUTUS
kaikista läheisin

Puh. 02-432 7990

TAATTISTEN TILA

Koverintie 23, 21160 Merimasku
Puh: 02-4369 583, 0400-828 108
Fax: 02-4369 913,
E-mail: taattistentila@kolumbus.fi
www.taattistentila.com

- Tilausravintola
- Tilaa pienemmille ja suuremmillekin juhille ja kokouksille, yhtenäiset tilat ryhmien mukaan: 15 + 100 + 200
- Viihtyisiä hetkiä kodalla
- Tilalla kotieläimiä
- Mökki- ja huonemajoitusta ympäri vuoden

Alko
Naantali

Tuulensuunkatu 8, puh. 02-435 1149

ma-to 9-18 • pe 9-20 • la 9-16

MAUKAS
RUOKA
A-OIKEUDET

Uusi ISO terassi
iloisempi ilme
Menossa mukana
Pirjo & Olli

MYÖS
TILAUSTEN
MUKAAN

KäsityöPankki Merimaskun kirkonkylä

- kotileipomo-kahvila
- käsityö- ja taidemyyntinäyttely
- tilausruokailu-palvelua ryhmille
- pitopalvelua
- sauna-, kokous- ja koulutustilojen vuokrausta

Anita Sula Ky
Paltteentie 2, 21160 Merimasku
Puh/Fax 02-4369 434, GSM 040-708 1851

Kunnon kymppikuvat
kino, aps ja digikuvista
riipeästi jopa tunnissa!

KUVAMESTARI
KALEFOTO
Varpeenaukio 11, RAISIO
puh 43 40 440, fax 43 83 259
www.kalefoto.fi myynti@kalefoto.fi

Merimaskun
Fysioterapia

- Fysioterapiaa,
- kuntoutusta,
- hyvää oloa,
- hyvinvointia

Tällä kupongilla
Hieronta 45 min. VAIN 20 €
Tarjous voimassa 1.7.-31.8.2002

Rajatie 2, (OP:n talo) 21160 Merimasku,
Puh: 02-431 7011 / Minna Vilponen

NORMAALIPIZZA 5€
PERHEPIZZA 12€

Kuponki voimassa
noudettaessa.
Ei koske muita etuja.
2/kuponki

Henrikinkatu 8, Naantali (torin laidalla)

10
vuotta

Juhlat Apajalla lauantaina 24.8.2002, klo 18.00
Kaikki tervetulleita